

Geen vijf jaar tijd voor een diep compromis

De Standaard* - 01 Dec. 2014
Pagina 40

* De Standaard/Antwerpen, De Standaard/Limburg, De Standaard/Oost-Vlaanderen, De Standaard/Vlaams-Brabant/Brussel, De Standaard/West-Vlaanderen

Iedereen moet zijn vooringenomen standpunten durven laten varen in het politieke debat, vindt Frank Vandenbroucke. Ook en vooral als het gaat over complexe materies als een tax shift en de hervorming van de pensioenen.

Wouter Beke wil werken aan een tax shift, een fundamentele verschuiving in de fiscaliteit om inkomens uit arbeid minder te belasten (DS 25 november). De openhartigheid waarmee de CD&V-voorzitter aangeeft dat er nog werk is aan de (regerings)winkel, is verfrissend. Hij vindt er geen doekjes om dat zijn standpunten voorlopig botsen op de taboes van anderen. Politiek is debat: de regeringspartijen versmelten niet tot één partij doordat ze samen de meerderheid vormen. Overigens, ook de oppositiepartijen versmelten niet tot één oppositiepartij door het eenvoudige feit dat ze samen in de oppositie zitten; of beter, een interessante oppositie moet dat vermijden. Het is evident dat een debat tijd vraagt, zeker als het gaat over complexe kwesties als een tax shift. Maar de vraag is op welk type van compromis men mikt.

Catenaccio

Er zijn soorten compromissen. Een compromis kan diep gaan: diegenen die het compromis sluiten, zijn bereid om eigen, versleten taboes op tafel te leggen, in ruil voor de versleten taboes van anderen. Men graaft diep, en nieuwe politieke mogelijkheden worden aanbeoord. De samenleving kan zo nieuwe keuzes maken en nieuwe paden opgaan.

Een compromis kan ook ondiep zijn: niemand is bereid een gevoelig taboe te laten vallen; een defensieve onderhandeling leidt tot een grootste gemeenschappelijke deler van mogelijkheden die al bestonden. Dergelijk plat compromis verlaat de begane paden - van links of van rechts - niet.

Een bijzonder kwalijke variant van het platte compromis is catenaccio: de partijen beschermen niet alleen de eigen taboes, ze zijn er vooral op uit om te vermijden dat de anderen scoren. Op het voetbalveld mag catenaccio effectief zijn, in de politiek is het op de duur dodelijk.

Het voornemen om de pensioenbonus af te schaffen is een voorbeeld van dat soort catenaccio. Het lijkt alsof aan de onderhandelingsstafel gezegd werd: 'U wilt geen malus invoeren, wel dan krijgt u ook uw bonus niet meer!' Het resultaat is afbraakvoetbal: de belangrijkste prikkel om mensen aan te zetten tot langer werken is afgevoerd. De beloning voor langer werken zou in ons pensioenstelsel net sterker moeten worden, niet zwakker.

Symboolwaarde

De Belgische politiek heeft behoefte aan een diep compromis. Loonkosten, rechtvaardige fiscaliteit en pensioenhervorming vormen daarin essentiële pijlers; ze moeten alle drie zonder versleten taboes benaderd worden. Maar die taboes zijn er, net zoals hardnekkige dogma's overeind blijven. Het debat over vermogensfiscaliteit is geblokkeerd door versleten taboes die haaks staan op wat internationale organisaties zoals de OESO daarover vandaag zeggen. In de discussie over de loonkosten waait ook een nogal dogmatische wind, door de sterke klemtoon op het feit dat de loonkostenvermindering lineair moet zijn. Volgens Le Soir (28 november) illustreert een nieuwe studie van de Nationale Bank dat een klemtoon op lastenvermindering voor lage lonen misschien net iets efficiënter is: waarom daar dan niet resoluut voor kiezen? Het huidige debat over de pensioenhervorming wordt gedomineerd door de kwestie van de pensioenleeftijd: moet die op termijn naar 67 of niet? Sleutelen aan leeftijdsvoorwaarden (in tegenstelling tot sleutelen aan loopbaaneisen) krijgt daarbij een hoge symboolwaarde, zowel bij voor- als tegenstanders. De relevante vraag is: zullen er voldoende en geschikte jobs zijn om mensen langer aan het werk te houden? Die vraag wordt hoe dan ook belangrijker, zowel wanneer gekozen wordt voor het opschuiven van de leeftijdscriteria, als wanneer de loopbaaneisen strenger worden gemaakt. Het rapport van de pensioencommissie besteedt veertig pagina's aan deze met elkaar samenhangende kwesties: wat met de pensioenleeftijd, wat met de loopbaaneisen, hoe zou de arbeidsmarkt reageren? Het rapport concludeert genuanceerd, zonder alle knopen meteen door te hakken. Het debat kan het best worden georganiseerd over het materiaal dat zo op tafel ligt, openhartig en zonder vooringenomen standpunten.

Teken aan de wand

Er is tijd nodig om dit allemaal uit te klaren: overleg vergt hoe dan ook tijd, en het gaat bovendien om complexe kwesties. Maar er is geen zee van tijd om aan te geven naar welk soort compromis men toewerkt: diep of plat? De briefwisseling tussen de Belgische regering en de Europese Commissie is een teken aan de wand. De Europese Commissie wil geduld hebben met het begrotingswerk, maar wil de bevestiging dat België hervormingen doorvoert. Wat de Europese Commissie denkt over noodzakelijke hervormingen mag voor ons geen bijbel zijn (enige dogmatiek is de Commissie ook niet vreemd). Maar de Belgische regering moet binnenkort wel kunnen bevestigen dat grondige hervormingen op komst zijn. Hervormingen die begane paden verlaten, vragen diepe compromissen; en diepe compromissen eisen grondig overleg, waarbij versleten taboes op de schop kunnen. Er is geen vijf jaar tijd om duidelijk te maken of men dat al dan niet voor ogen heeft.

